

UNIVERZITET U NIŠU
EKONOMSKI FAKULTET
Časopis "EKONOMSKE TEME"
Godina izlaženja XLVI, br. 2, 2008., str. 51-62
Adresa: Trg kralja Aleksandra Ujedinitelja 11, 18000 Niš
Tel: +381 18 528 601 Fax: +381 18 523 268

NEOPHODNOST DEFINISANJA NOVE KONKURENTSKE STRATEGIJE NACIONALNE EKONOMIJE

Doc. dr Petar Veselinović*
Mr Danijela Despotović*

***Rezime:** Problematici povećanja konkurentnosti privreda u tranziciji može se pristupiti na različite načine, ali se moraju uvažiti dve dimenzije konkurentnosti. Prva zavisi od nasleđa i zatečenog stanja ili, još bolje rečeno, od dostignutog stepena tržišnosti cele privrede i postojanja povoljnog ambijenta za razmah tržišne utakmice. Druga zavisi od kreativnog duha koji je prisutan u nekoj privredi, od postojanja individualnih subjekata koji su racionalni i spremni da preuzmu rizik, ali i odgovornost za ostvareni rezultat. Nedavno osnivanje nacionalnog saveta za konkurentnost, kao i usvajanje više dokumenata od strane Vlade Republike Srbije koji se eksplicitno ili implicitno bave pitanjima konkurentnosti, ukazuju na sve veću pažnju koja se poklanja povećanju konkurentnosti naše privrede. U tom smislu, naša zemlja nije izuzetak, jer je sve veći broj zemalja i međunarodnih organizacija, zadnjih godina, posvećen razvoju konkurentnosti.*

***Cljučne reči:** konkurentnost, tranzicija, izvoz, tržišna privreda, strategija.*

Uvod

U globalnoj ekonomiji konkurentnost je preokupacija svih privreda, razvijenih, nerazvijenih kao i tranzicionih. Razumeti konkurentnost, zapravo, znači razumeti korene ekonomskog prosperiteta. Konkurentna privreda ima visok dohodak, jaku valutu i iznad prosečan prinos na ulaganja. U pitanju je isuviše ozbiljno pitanje koje se ne može prepustiti spontanom efektu međuuticaja različitih faktora. Otuda i strategijski pristup ovom pitanju.

* Ekonomski fakultet Kragujevac
UDK 339.137.2(497.11); Pregledni naučni članak
Primljeno: 19.06.2008.

Suština strategije konkurentnosti je da omogući transformaciju ekonomskog rasta u povećanje standarda stanovništva.

Značaj faktora koji utiču na konkurentnost se menja. U industrijskoj ekonomiji osnovni izvor rasta konkurentnosti je bio rast efikasnosti, odnosno, smanjenje troškova. Nivo troškova određuje konkurentsku poziciju i faktorske prihode i, preko njih, odgovarajuće dohotke. Smanjenje troškova u fokus stavlja eksterne faktore proizvodnje kao što su prirodni resursi, rad i kapital. U konkurentskoj utakmici pobeđuju oni koji ostvaruju prednost u troškovima poznatu kao "komparativna prednost".

Uspešan ekonomski razvoj je proces postepene nadgradnje, tokom koga se nacionalno poslovno okruženje razvija kako bi podržalo sofisticiranije i produktivnije načine datog razvoja.

Unapređenje konkurentnosti nacionalne ekonomije na putu stvaranja tržišne, izvozno orijentisane ekonomije, svakako je jedan od bitnijih preduslova "nadolazećih" integracionih procesa.

U ovom radu će biti ukazano na neophodnost definisanja nove konkurentne strategije srpske ekonomije u novim međunarodnim okolnostima.

1. Analiza konkurentnosti srpske ekonomije

Preko četvrt veka Svetski ekonomski forum meri konkurentnost nacionalnih ekonomija. Svetski ekonomski forum meri konkurentnost pomoću indeksa rasta konkurentnosti (GCI - growth competitiveness index), indeksa poslovne konkurentnosti (BCI - business competitiveness index) i indeksa globalne konkurentnosti (global competitiveness index).

Indeks rasta konkurentnosti GCI se sastoji od tri stuba: (1) kvalitet makro-ekonomskog okruženja, (2) stanje u institucijama društva i (3) razvoj tehnologije. Posledično, GCI se može dekomponovati na tri indeksa: indeks makro-ekonomskog okruženja, indeks institucija sistema i tehnološki indeks. Uloga tehnologije zavisi od opšteg stepena tehnološkog razvoja. Inovacije koje označavaju bitne tehnološke prodore imaju najveći značaj kod privreda sa visokim nivoom tehnologija. Na primer, inovacije imaju ključni značaj za rast konkurentnosti u Finskoj kao privredi koja predstavlja svetski tehnološki vrh dok transfer tehnologije preko stranih direktnih investicija ili zajedničkih ulaganja ima ključni značaj za Srbiju kao privredu u tranziciji.

Srbija se na listi indeksa rasta konkurentnosti nalazi na 80 mestu. Ako se uzmu u obzir samo zemlje u tranziciji Srbija se nalazi na 16. mestu.

Neophodnost definisanja nove konkurentne strategije nacionalne ekonomije

Na vrhu su Estonija (20 mesto), Slovenija (32), slede Češka republika (38), Mađarska (39) i Slovačka (41).

Indeksom poslovne konkurentnosti mere se dva područja koja su ključna za mikroekonomsko okruženje u jednoj ekonomiji: sofisticiranost operacija i strategija preduzeća i kvalitet nacionalnog poslovnog okruženja. Rangiranje o sofisticiranosti operacija i strategija preduzeća dobijaju se anketiranjem preduzeća iz 116 zemalja, dok se podaci o kvalitetu poslovnog okruženja dobijaju poređenjem regulativnog okvira u 116 zemalja. Srbija se po kvalitetu poslovnog okruženja nalazi na 86 mestu, međutim, po sofisticiranosti operacija i strategije preduzeća, Srbija se nalazi na 108 mestu od 116 rangiranih zemalja. Dakle možemo zaključiti da postoji velika razlika između napretka u promeni nacionalnog poslovnog regulatornog okvira i načina poslovanja preduzeća, što nas uvodi u novi problem razlike između formalnih pravila i neformalnih normi. Pre svega, javlja se vremensko kašnjenje između donošenja novih formalnih pravila i promene neformalnih pravila ponašanja.

Svetski ekonomski forum rangira Srbiju na 91. mesto od 131 zemlje u pogledu njene ukupne konkurentnosti u 2007-2008. godini. Ovaj rang ujedno predstavlja pogoršanje za četiri mesta u odnosu na rang iz 2006. godine (u 2006. godini je posmatrano 125 zemalja) [11, str. 18].

Oblasti u kojima Srbija ostvaruje komparativne prednosti su poljoprivredni i prehrambeni proizvodi, i razni proizvodi prerađivačke industrije. Naime, među deset sektora Standardne međunarodne klasifikacije proizvoda, nacionalna ekonomija je tokom 2007. godine bila konkurentna u šest sektora, od kojih je značajniji nivo konkurentnosti (mereno učešćem od više od 10% među oblastima kod kojih postoji komparativna prednost) ostvaren kod proizvoda svrstanih po materijalu, raznih gotovih proizvoda, hrane i živih životinja. Ova tri sektora su činila 2/3 izvoza tokom posmatrane godine.

Međutim, samo je kod dva od pomenutih šest sektora bio ostvaren suficit u razmeni - životinjska i biljna ulja i masti (koji ima zanemarljivo učešće u izvozu) i razni gotovi proizvodi.

Sa druge strane, proizvodi u kojima je naša zemlja nekonkurentna i koji najviše doprinose neravnoteži spoljnotrgovinskog bilansa jesu energenti, hemijski proizvodi i mašine i transportna oprema. Stepenn pokrivenosti uvoza izvozom kod ove grupe proizvoda je vrlo nizak, tako da kod hemijskih proizvoda iznosi 19%, a kod energenata svega 5%.

Najkonkurentniji proizvodi su obojeni metali, odeća i povrće i voće, koji agregatno čine 30% ukupnog robnog izvoza naše zemlje. Za razliku od sektora kojima pripadaju, kod svih njih je 2001. zabeležen suficit u razmeni, sa visokim stepenom pokrivenosti uvoza izvozom.

Međutim, sa ovom konstatacijom treba biti oprezan, pogotovo kada je reč o odeći, zato što, ako se posmatra samo redovan izvoz, ne samo da je stepen specijalizacije u proizvodnji odeće vrlo nizak, već je i uvoz znatno viši od izvoza.

Visok nivo nekonkurentnosti postoji kod još nekoliko kategorija koje predstavljaju sirovinsku i energetska bazu - predivo, tkanine i tekstilni proizvodi i gas, a od proizvoda visoke faze prerade najmanje su konkurentni u izvozu drumskih vozila.

Rezultati analize stepena konkurentnosti srpske privrede su očekivani. Primene metoda otkrivene komparativne prednosti i metoda ekspertskih analiza rezultirale su istim zaključcima. Nacionalna privreda ima komparativne prednosti, uglavnom, kod primarnih proizvoda (agrar, rude i obojeni metali, tekstilni proizvodi). Građenje izvozne strukture na ovim proizvodima je iluzorno. Cene ovih proizvoda su nestabilne i imaju tendenciju opadanja. Jednom rečju, ovi proizvodi su cenovno nekonkurentni i radno-intenzivni. Takođe, na ovaj način zemlja ubrzano troši resurse koji su limitirani. Naravno, ove sektore ne treba zapostavljati već ih treba usmeravati ka višim fazama prerade.

U vezi sa pomenutim indikativno je sledeće: lista najvećih preduzeća u Srbiji pokazuje da gornji deo lestvice sačinjavaju pretežno ona čija osnovna delatnost nije proizvodnja finalnih proizvoda nego eksploatacija prirodnih bogatstava (šume, rude, voda). Štaviše, uočava se da što je stepen finalizacije manji, preduzeća su rangirana bliže gornjem delu skale najvećih. Ovo sugeriše da su "lokomotive razvoja" ustvari proizvodne jedinice koje ne ostvaruju neki naročiti prirast nove vrednosti. Dodamo li tome da su i u izvozu dominantne sirovine, polufabrikati, odnosno proizvodi nižih faza obrade (tj. sa malom dodatnom vrednošću) postaje jasnije zašto naši proizvođači na inostranim tržištima mahom ostvaruju gubitke ili samo skroman prihod po fizičkoj jedinici plasirane robe.

Mada je Srbija ostvarila vidne uspehe, prema ocenama Svetske banke, ona se ipak nije našla među prvih 10 zemalja vodećih reformatora u 2006/2007. godini. Naravno, to ne bi trebalo da obeshrabri inicijative Srbije na planu daljeg smanjivanja troškova koji se odnose na prelazak granice u izvozu i uvozu. Naprotiv, ukoliko se bude radilo na daljem smanjivanju ovih

Neophodnost definisanja nove konkurentske strategije nacionalne ekonomije

troškova i otklanjanju nekarinskih barijera, utoliko ćemo moći da računamo na dublju integraciju Srbije sa zemljama regiona, a i u Svetsku privredu u celini. Ovaj vid liberalizacije bi takođe pozitivno delovao na veći priliv SDI, motivisanih da proizvodnju realizuju u izvozu.

Tabela 1. Rang Srbije prema kriterijumima Svetske banke

<i>Opis</i>	<i>Rang 2006.</i>	<i>Rang 2007.</i>	<i>Promena ranga</i>
Ukupno	84	86	-2
Osnivanje preduzeća	84	90	-6
Poslovanje sa dozvolama	148	149	-1
Zapošljavanje radnika	109	110	-1
Registracija vlasništva	110	115	-5
Dobijanje kredita	21	13	+8
Zaštita investitora	62	64	-2
Plaćanje poreza	117	121	-4
Prekogranična trgovina	54	58	-4
Sprovođenje ugovora	99	101	-2
Zatvaranje preduzeća	106	103	+3

Izvor: The World Bank, Doing Business 2008, Washington, 2007.

Istraživanje koje je sproveo OECD (OECD Investment Compact) za zemlje Jugoistočne Evrope je, takođe, pokazalo da je u Srbiji postignuta značajna liberalizacija spoljne trgovine. Indeks investicionih reformi (Investment Reform Index) je u 2006. godini imao vrednost od 3,5 (vrednost indeksa se kreće u intervalu od 1 do 5). Ova vrednost je manja od indeksa za BiH, Hrvatsku, Albaniju i Moldaviju, dok je jedino Rumunija imala manju vrednost indeksa (2,25) od Srbije. Dakle, i ovaj pokazatelj govori o tome da je Srbija ostvarila vidan napredak na području liberalizacije spoljne trgovine, mada je većina posmatranih zemalja učinila i veće prodore.

2. Strateški aspekt konkurentnosti srpske ekonomije

Strategiju možemo definisati kao ideju vodilju za ostvarenje jedinstvene pozicije (ili konkurentske prednosti) na izabranom području delovanja. Suština strategije je obezbeđenje permanentne konkurentske prednosti. Strategija omogućava adekvatnu alokaciju resursa na jedinstven i unosan način na bazi uvida u anticipirane promene u okruženju, interne kompetencije i slabosti i predviđene reakcije relevantnih protivnika.

U makroekonomskom smislu, strategijom se stvara skup diskretnih izbora povodom nekoliko jasnih dimenzija koji treba da omoguće aktiviranje

skrivenih izvora rasta nacionalne ekonomije. U mikroekonomskom smislu, strategija predstavlja kombinaciju stratejskih izbora koje preduzeće pravi pozicionirajući se na određenom tržištu kao i sprovodeći konkretne akcije koje treba da omoguće da se ti izbori pretvore u rezultate. U oba slučaja, strategija ima plansku i akcionu komponentu.

Nova strategija konkurentnosti Srbije treba da se zasniva na prestrukturiranju privrede i oslanjanju na tzv. "novi sektor". Za pojavu "novog sektora" svakako je neophodan nov institucionalni ambijent i kritična masa zakona i regulatornih tela, a pre svega, uspešan završetak procesa tranzicije.

Završavanje tranzicije i kontinuiran proces restrukturiranja u preduzećima su nužni za povećavanje konkurentnosti korporativnog sektora. Intenzivnost procesa prestrukturiranja i povećavanja konkurentnosti korporativnog sektora je time i ključna determinanta osiguravanja rasta i razvojnog proboja srpske privrede. Analiza stanja korporativnog sektora Srbije pokazuje da se kod povećavanja njegove konkurentnosti suočavamo sa dva bloka pitanja:

Prvi blok se odnosi na ubrzanje privatizacije i restrukturiranja postojećih preduzeća. Kod prvog bloka ekonomska politika mora da reši pre svega tri pitanja: (1) završetak procesa privatizacije, (2) problem velikih društveno-svojinskih proizvodnih sistema i (3) unapređenje upravljanja u već privatizovanim preduzećima.

Drugi blok se odnosi na generalne politike povećavanja konkurentnosti korporativnog sektora. Tu se ekonomska politika mora skoncentrisati na sledeće probleme: (1) uspostavljanje adekvatnog regulatornog i administrativnog okruženja za formiranje novih preduzeća, (2) horizontalne programe podsticanja preduzeća, gde posebnu pažnju posvećujemo malim i srednjim preduzećima, industrijskim i tehnološkim parkovima i klasterima, i na (3) podsticanje internacionalizacije srpske privrede, gde posebnu pažnju fokusiramo na izvoz i strane direktne investicije.

Da bi tako nešto bilo moguće, potrebno je podići našu ekonomiju na daleko viši nivo. Za tako nešto je potrebno ostvariti sinergiju makroekonomske politike i omogućiti snažan razvoj mikroekonomskih subjekata. U tom smislu, izvoz predstavlja jedan od imperativa, a on se može povećati jedino razvijanjem konkurentskih prednosti.

Iskustvo većine zemalja pokazuje da nema zadovoljavajućeg kvantiteta, a posebno kvaliteta privrednog rasta i razvoja bez većeg stepena

Neophodnost definisanja nove konkurentne strategije nacionalne ekonomije

internacionalizacije privrede. Dakle, jednu od bitnih odrednica politike razvoja čini izvozna orijentacija i poboljšanje izvoznih performansi domaće privrede.

Petnaestogodišnja praksa na ovom području dosta je nepovoljna. Oformljena proizvodna struktura privrede ne omogućuje značajniju izvoznju ekspanziju. Precenjenost dinara uticala je na dugoročnu stagnaciju izvoza, zbog opadanja njegove cenovne konkurentnosti, kao i na povećanje uvozne zavisnosti privrede. Izvozni potencijal naše privrede karakteriše niska konkurentnost sa visokim stepenom diverzifikacije i mlim efektima ekonomije obima, što je uz veliku uvoznju zavisnost privrede uslovalo povećanje spoljnotrgovinskog deficita.

Glavni uzrok našeg ogromnog trgovinskog deficita, pre svega, leži u nedovoljnim izvoznim potencijalima domaće privrede. Nedovoljna proizvodnja, zatim njeno sporo prilagođavanje strukturnim promenama svetske uvozne tražnje i smanjivanje izvozne motivisanosti domaćih proizvođača, takođe predstavljaju ključne uzroke nedovoljnog izvoza.

Izvozna orijentisanost je danas ograničena na samo nekoliko industrijskih oblasti: proizvodnja prehrambenih proizvoda i pića, proizvodnja osnovnih metala, proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda, proizvodnja proizvoda od gume i plastike i proizvodnja odevnih predmeta i krzna.

Indeks cenovno-troškovne granice pokazuje da je, u relativno velikom broju oblasti, vrednost troškova veća od prodajne cene. I pored toga, cenovna elastičnost naše izvozne tražnje je vrlo niska. Ovo ukazuje da je naš izvoz očigledno dominantno usmeren u susedne i manje razvijene zemlje na čijim tržištima konkurentnost cena nije izoštrena.

U razvojnoj politici poseban tretman treba da imaju uspešne izvozne grane koje postižu tehnološku konkurentnost svojih proizvoda u izvozu. Naučno formirano znanje i savremene tehnologije su ključni faktor konkurentnosti privrede na međunarodnom tržištu i povećanja izvoza tehnološki intenzivnih proizvoda i usluga u međunarodnoj razmeni.

Stvaranje konkurentne privrede treba da dovede do značajnih promena u proizvodnoj i izvoznju strukturi srpske privrede. Struktura prerađivačke industrije promeniće se u korist visokotehnoloških industrijskih grana čije učešće od 14,6% u 2005. treba da se poveća na 18% u 2012. godini. Učešće srednjetehtnoloških industrija smanjiće se sa 48,3% na 45,9%, a niskotehtnoloških industrija sa 37,1% u 2005. na 36,1% u 2012. godini [9, str. 14.].

Tabela 2. Strukturne promene u privredi Srbije 2005-2012.

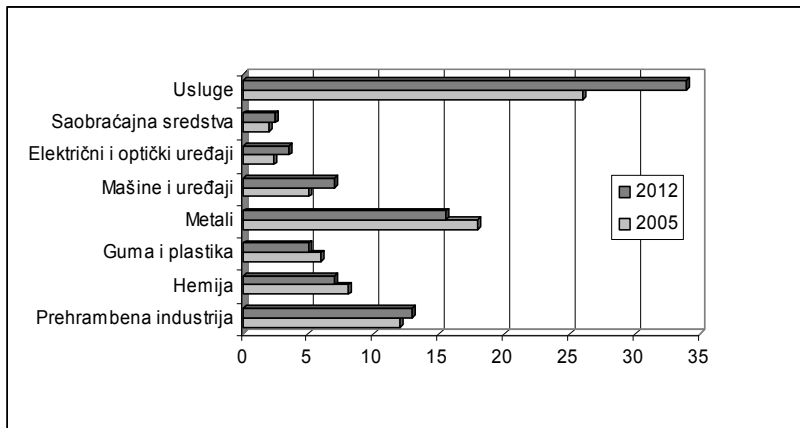
	2000.	2005.	2012.
Prehrambeni proizvodi, piće i duvan	28,7	31,9	31,3
Tekstil i tekstilni proizvodi	9,5	4,1	3,7
Koža i proizvodi od kože	1,6	1,1	1,1
Prerada drveta	1,1	1,0	0,5
Papir i izdavačka delatnost	4,9	5,7	4,9
Koks i derivati nafte	1,5	12,3	12,7
Hemija	12,6	12,3	12,7
Guma i plastika	4,8	4,4	5,0
Proizvodi od nemetalnih minerala	7,3	5,2	4,8
Metali	11,9	12,7	12,0
Mašine i uređaji	4,1	6,7	8,0
Električni i optički uređaji	3,9	4,3	5,0
Saobraćajna sredstva	5,1	3,6	5,0
Ostala industrija	2,8	2,3	2,0

Izvor: "Nacionalna strategija privrednog razvoja Srbije 2006-2012.", Beograd, 2006., str. 15.

Prema projekcijama datim u Nacionalnoj strategiji privrednog razvoja Srbije, u narednom periodu, izvozne lidere treba tražiti u metalском sektoru, prehrambenoj industriji, hemijskom i sektoru gume i plastike. Takođe, u strukturi izvoza visoko-tehnološke grane treba da povećaju svoje učešće i do 20%, dok će usluge i dalje dominirati.

Grafikon br. 1. Grane - izvozni lideri u Srbiji

Neophodnost definisanja nove konkurentske strategije nacionalne ekonomije

Kao što je istaknuto, grane čiji razvoj treba podržati su one koje na najbolji način (najproduktivnije) koriste one faktore konkurentnosti kojima naša zemlja raspolaže. Drugim rečima, traže se one grane kod kojih domaći faktori konkurentnosti mogu najviše doći do izražaja.

Pomenuta konstatacija, svakako ne znači da naša privreda ne treba da prati savremene tehničko-tehnološke trendove, već naprotiv, u zavisnosti od svojih mogućnosti i razvojnog potencijala mora da se uključi u Treću tehnološku revoluciju. Preveliko zaostajanje u tehničko-tehnološkom razvoju dovelo bi nacionalnu ekonomiju "na rep" evropskih civilizacija.

Da bi se poboljšali izvozni rezultati treba, u što kraćem roku, utvrditi koji su to proizvodi koji već imaju "prolaz" na svetskom tržištu, ali se možda suočavaju sa nekim ograničenjem pri realizaciji. Ili, koji su to proizvodi za kojima je tražnja na svetskom tržištu još uvek rastuća, a njihova proizvodnja bi se mogla organizovati ili podstaći u našim preduzećima. Naravno, uz neophodnu finansijsku pomoć države ili uz kredite banaka pod povoljnijim uslovima nego što su trenutno.

Novi proizvodi i tehnologije kao rezultat aktivnosti stvaralaca treba da budu oslonac preduzećima u definisanju razvojnih opcija čim bi se ostvarilo jedinstvo koncentracije kapaciteta, sredstava i kadrova, što je i uslov stvaranja novog kvaliteta prema okruženju.

Uz odgovarajuće rekonstrukcije i transformacije postojećeg privrednog ambijenta moguće je povećanje efikasnosti postojećeg proizvodnog potencijala kao i perspektivno povećavanje efikasnosti privrede na račun stvaranja novog privrednog aparata, kroz uvođenje novih

tehnologija, putem stvaranja novih proizvoda uz aktivnu primenu naučno-tehničkih dostignuća.

Zaključak

Danas je konkurentnost privrede Srbije na takvom nivou da ne omogućava osmišljeno međunarodno pozicioniranje.

Za ostvarivanje značajnog ekonomskog napretka potrebno je neprestano jačanje konkurentnosti domaće privrede, što je jedino delotvoran put ka povećanju izvoza. U razvojnoj strategiji zemlje, izvoz je generator konkurentnosti privrede, privrednog rasta, povećanja zaposlenosti i spoljno-ekonomske ravnoteže.

Da bi Srbija mogla da ostvari prosperitetniji razvoj, a time i uspešno okončaju proces tranzicije, mora se povećati izvoz roba i usluga koje imaju visoku dodatnu vrednost. Globalizacija nemilosrdno kažnjava prosečnost i zato se strategija poslovne pobede mora zasnivati na principu da "tvoj proizvod ili usluga uvek budu malo bolji od ostalih na Svetskom tržištu".

Stoga, strategija izvoza prvenstveno mora da se bazira na unapređenju kvalitativnih faktora konkurentnosti, kao i marketinga, tehnologije i sl., što treba da vodi kreiranju diferenciranih proizvoda i opsluživanju odabranih segmenata tržišta. Uspešna realizacija pojedinih izvoznih programa na inostranom tržištu opredeljena je racionalnim ulaganjem u tehnologije koje su, u isto vreme, energetske-sirovinski štedljive, naučno-istraživački intenzivne i ekološki zdrave.

Da bi se otklonilo propušteno, neophodno je ići mnogo brže od suseda i ostalih tranzicionih privreda. Da bi opstala i prosperirala Srbija mora da pređe iz faze faktorima vođene privrede u fazu investicijama vođene privrede. Za to su, pored ortodoksnih, potrebna i nekonvencionalna rešenja. Nekonvencionalna rešenja moraju da obezbede ostvarenje "prodornih" ciljeva, kao i većeg broja ciljeva. Na primer, korišćenje obnovljivih energetskih izvora treba da omogući poštovanje međunarodnih ugovora, bitan skok u proizvodnji energije koji treba da dovede do energetske samodovoljnosti, razvoj preduzetništva pojavom novih preduzeća (malih i srednjih) u toj oblasti, aktivizam investitora, zapošljavanje, razvoj regionalnog energetskog tržišta i razvoj finansijskog tržišta.

Uloga države u unapređenju konkurentnosti treba da bude važna, ali ne i ključna. Kritična područja nalaze se na mikro nivou, i vezana su za poslovanje samih preduzeća. U tom smislu, potrebno je raditi na razvoju

Neophodnost definisanja nove konkurentne strategije nacionalne ekonomije

proizvoda i usluga koji nose visoku dodatnu vrednost, i čija atraktivnost nije bazirana na niskoj ceni. Važno je raditi na razvoju sopstvene trgovinske marke, unaprediti upravljanje u preduzeću i raditi na njegovom restrukturiranju, uspostaviti najrazličitije oblike saradnje sa stranim kompanijama, pre svega u vidu stranih ulaganja i dugoročne proizvodne kooperacije.

Literatura

1. Bošnjak M., "Konkurentnost i razvoj kao poluge evropske perspektive Srbije", Ekonomski anali br. 166., jul-septembar, 2005.
2. Đuričin D., "Strategija konkurentnosti Srbije 2005-2010.", Ekonomska politika, br. 2759, Beograd, 2005.
3. Ferbenks M., Lindrey S., "Oranje mora", Stubovi kulture, Beograd, 2003.
4. Jefferson Institute, "Konkurentnost privrede Srbije", Grafodrom Beograd, 2006.
5. Kovačević R., "Povećanje izvoza kao faktor smanjenja neravnoteže platnog bilansa Srbije", Zbornik radova sa Konferencije: Tekuća privredna kretanja, ekonomska politika i strukturne promene u Srbiji 2007/2008. godine, Naučno društvo ekonomista i Ekonomski fakultet u Beogradu, Beograd, 2008.
6. Krugman P., Obstfeld M., "Internacional Economics Teory and Policiy", Addison Wesley, Boston, 2003.
7. Porter M.E., "Konkurentna prednost - ostvarivanje i očuvanje, vrhunskih poslovnih rezultata", ASEE Books, Novi Sad, 2007.
8. Porter M.E., "Building the microeconomic foundations of prosperity: findings from the business competitiveness index, in M.E. Porter, K. Schwab, H.S. Martin and A. Lopez-Claros eds. The Global Competitiveness Report, Palgrave-MacMillan, New York, 2004.
9. Vlada Republike Srbije, "Nacionalna strategija privrednog razvoja Srbije 2006-2012.", Beograd, 2006.
10. World Bank, "Poing Doing Business 2008", Washinton, 2007.
11. World Economic Forum, "The Global Competitiveness Report 2007-2008, Palgrave Macmilan, 2007.
12. www.economist.co.yu
13. www.statserb.sr.gov.yu
14. www.siepa.sr.gov.yu

THE NECESSITY OF DEFINING A NEW COMPETITIVE STRATEGY OF NATIONAL ECONOMY

Abstract: Competitiveness enhancement of an economy in transition way be approached in different ways, but two parts of competitiveness must be taken into account. The first one depends on the state of affairs inherited and previous condition of an economy, or in brief, whole economy and favourable environment for vigorous market competition. The other one depends on creativity within an economy and presence of individual subjects reasonable and ready to take a risk but also to be responsible for the outcomes obtained. National Council for Competitiveness and numerous official documents drawn up by the Government of the Republic of Serbia regarding competitiveness matter, have pointed out even greater attention to be paid to enhancement of competitiveness of our economy. This, our country is not an exception, since there is an increasing number of countries and international organization devoted to competitiveness enhancement.

Key words: competitiveness, transition, export, market economy, strategy.